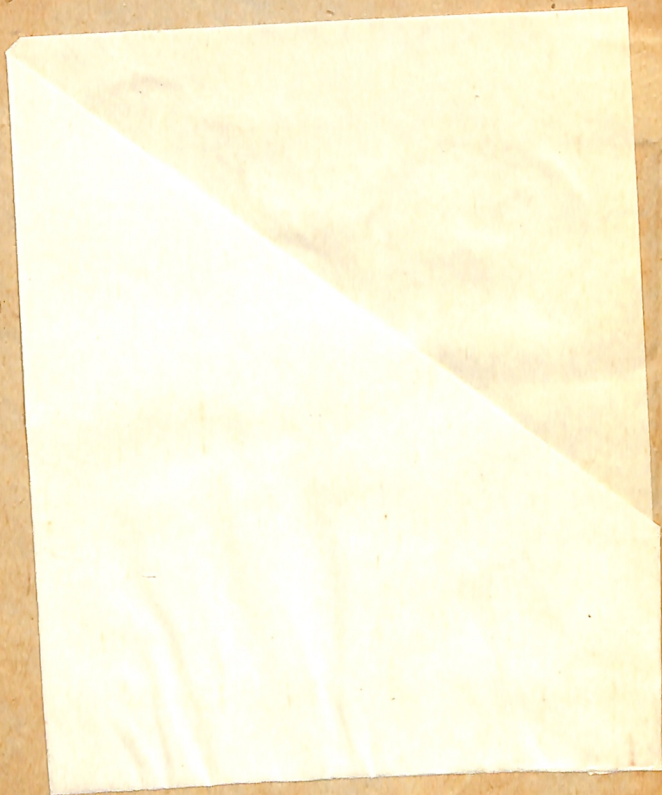

5678

3290

3290

Ա. ՆԱՄԱԼԵԱՆ

ՄԵՐ ԻՆՁԸ ԿԸ ՊԱԿՍԻ

(ԿԵԱՆՔԻ ԳԾԵՐ)

(Արտատպւած «ՄՈՒԴՃ» տպարանից)

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

ՏՊԱՐԱՆ Մ. Գ. ՌՕՏԻՆԵԱՆՅԻ

1891

Ա. ՆԱՄԱԼԵԱՆ

Մ 4395

ՄԵՐ ԻՆՁՐ ԿԸ ՊԱԿՍԻ

(ԿԵԱՆՔԻ ՊԵՏԵՐ)

(Արտատպւած «ՄՈՒՐՃ» տպագրից)

ԹԻՖԼԻՍ
ՏՊԱՐԱՆ Մ. Դ. ՌՕՏԻՆԵԱՆՅԻ
1891

ՄԵՐ ԻՆՁԸ ԿԸ ՊԱԿՍԻ

I

Գիւղացի Սողոմոնը խելքը գլխին, բայց փոքր ինչ թարս բնութեան տէր և ժլատ մարդ էր: Նորա հարեանները նորա հետ զործ բռնելուց խսպառ ձանձրանում էին:

Ինչ մի գիւղական ընդհանուր զործ սկսելու լինէին, ամենքը գլխէին, որ Սողոմոնի հետ երկար խօսակցութիւն պէտք է ունենային: Նորան համոզել անկարելի էր, որովհետեւ նա չէր ուզում համոզել: Լսում էր, լսում ասողին, համոզողին և վերջումը էլի իւր ասածը կրկնում:

Գիւղացիները չէին մոռանում նորա վարմունքը, գիւղում մի առու դուրս բերելու ժամանակ: Առուն շատ հարկաւոր էր գիւղի համար, որովհետեւ ամառաց կէսին արտերը չորանում էին և ջրի պակասութիւն էր զգացւում: Սողոմոնը առու դուրս բերելուն արդելքներ էր դնում. զործը ծանրացնում էր, ձեռնարկութիւնը վաղաժամ էր անւանում, վարպեաներին չէր հաւանում. նորա վարձատրութեան գինը գիւղի համար անկարելի էր համարում և վերջապէս հէնց

Дозв. ценз. Тифлисъ. 3 Сентября, 1891 г.

Типогр. М. Д. Ротиніанца, на Голов. пр. соб. д. № 41

առւի կարեւորութիւնը համարեա չէր ընդունում։ Իսկ երբ գիւղացիները չը լսեցին, իրանց ուղածը արեցին, առուն դուրս բերին և ջուրը սկսեց առատ հոսել դէպ արտերը, Սողոմոնը ամենից շատ աղմուկ հանդիներիցը դուրս եկաւ. սկսեց դանդաղաւել, որ իրան ջուր քիչ է հասնում, որ նորա հարեւանները ջուր են գողանում նորանից...

Սողոմոնին սրտանց յարգում չէին նորա հարեւանները. բայց նորանից մի տեսակ քաշում էին, որովհետեւ նա գիտէր ամեն գործում մի բան խառնել։ Նորա հասակակիցները իրանց վրէժը նորանից առնում էին՝ ժամանակին այս ու այն դէպքում նորան շարշարելով կամ երբեմն, որչափ կարելին էր, նորա հետ հանաք ծիծաղի գցելով։

Սողոմոնը այժմ փոխաւած է և բոլորովին ուրիշ մարդ է դարձել։ Նորա կեանքում մի դէպք պատահեց, որ նորա վերան շատ էր ազդել։ Նա իմ պատմութիւնս մի քիչ հեռւից եմ սկսում։

Սողոմոնը փոքր ինչ շինութիւն ունէր անելու. պէտք է մեծացներ զոմը։ Բոլոր հարկաւոր գործիքները ունէր, բացի թիակից։ Նեռ աշնանը նա պէտք էր զգացել նոր թիակի. բայց չէր գնել, որովհետեւ թիակ ծախող Վարդանը նորա սրտին դիպել էր։ Վարդանի հետ նորա վէճը միշտ եղել է ու եղել դեռ վաղ երիտասարդութիւնից և նա նորան չի զիջել երբէք։ Վարդանն էլ հանաքով թէ անհանաք Սողոմոնին նեղացնում էր։ Վարդանը աշնան իւր Բօրչալու գնա-

ցած ժամանակը գնում է մի յիսուն հատ թիակ և բերում իրանց գիւղը ծախելու։ Գիւղացիները դալիս են, սկսում գնել. դալիս է Վարդանի մօտ և Սողոմոնը։

— Վարդան ջան, թիակ ունի՞ս։

— Ունիմ, Սողոմոն ջան, տես, աչքիդ առաջին է։

— Քանիսո՞վ ես տալիս։

— Քեզ երեսուն կոպէկով, ասում է Վարդանը, առանձին կերպով շեշտելով քեզի վերայ։

— Իսկ ուրիշներին քանիսո՞վ, մի տեսակ զարմանքով հարցնում է Սողոմոնը, առաջուց տեղեկութիւն ունենալով գնի մասին։

— Ուրիշներին երեսուն կոպէկ։

— Մի՞թէ միևնոյնը չէ, հարցնում է շարած Սողոմոնը։

— Ինչպէս գիտես, պատասխանում է սառն կերպով Վարդանը։

Այդտեղ Սողոմոնը հասկանում է ծաղրը, բարկանում է սրտումը. բայց որպէս զի իւր պարտութիւնը ցոյց չը տայ, ասում է Վարդանին կիսահանաքով։

— Մակուի խանը եթէ իմանար, թէ քեզ պէս սուր խօսացող մարդ կայ, հաղարներ չէր խնայել, քեզ իրա մօտ կը կանչէր ծառայութեան։

Սողոմոնը ի հարկէ թիակ չի գնում և հին թիակով մի կերպ անց է կացնում ձմեռը։

Այժմ նա իսկապէս պէտք էր զգում լաւ, նոր թիակի. նա լսեց, որ մօտակայ գիւղումը մի գիւղա-

ցու մօտ ծախու թիակներ կան երեսուն հինգ կոպէկով:

Անաս չը կայ, մտածում էր Սողոմոնը, երեսուն հինգ կոպէկ կարելի է տալ, որովհետեւ զլխաւոր վաճառքի ժամանակը անցել է, բայց նորան ասող եղաւ, որ նորա հարեան համագիւղացի Գրիգորի մօտ էլ կայ մի աւելորդ թի, որ կը ծախի: Սողոմոնը դնաց Գրիգորի մօտ:

— Գրիգո՛ր, ծախու թիակ ունի՞ս:

— Ծախո՞ւ. ինչպէս ասեմ. մի թիակ ունիմ չը բանեցրած, եթէ քեզ հարկաւոր է կը ծախեմ:

— Քանիսո՞վ:

— Երկու աքասով:

— Ի՞նչ խաբար է ոսո՛. գինը վեց շահի էր. դու էլ վեց շահով առած կը լինես:

— Ես եղբայր առեալուրական չեմ, ինքս էլ աշխատանք չեմ ուզում դրանից. բայց մտածում եմ, որ եթէ յանկարծ հարկաւորս եկաւ, կարելի է ինքս քառասուն կոպէկով էլ չը գտնեմ:

— Ես քեզ համար կը ձարեմ աւելի աժան, աշխատեց հանգստացնել նորան Սողոմոնը:

— Կարո՞ղ ես, հէնց հիմի ձարիր էլի:

— Մօտիկ գիւղումը, Սերոբի ձեռքին մի տասն թիակ կայ, ծախում է երեսուն հինգով, երբ հարկաւորդ լինի կը գտնես:

— Եղբայր, տեղն էլ գիտես, ~~գեղն էլ~~ Որ այդպէս է իմ թիակը ծախու չէ. ես կարծում էի դու անձար ես մնացել. իմն էի քեզ զիջում:

II

Սողոմոնը վճռեց գնալ մօտակայ գիւղը Սերոբի մօտ և այնտեղից գնել թիակը: Սողոմոնի կինը իմանալով որ մարդը Սերոբի մօտ է գնում կրկնեց իւր վաղուցւայ կարիքի մասին:

— Ա մարդ, տաշտ է հարկաւոր, քանի՞ անգամ քեզ ասել եմ:

— Մի կերպ կառավարւիր, փող չունիմ տաշտի համար:

— Հարկաւոր է, քեզ ասում եմ, կաթի ժամանակը գալիս է, ամենքին էլ պէտք է, փոխ առնել չեմ կարող ոչովից:

— Ես քեզ համար կը գտնեմ, ծաղրով պատասխանեց Սողոմոնը:

— Է՛հ, մի խայտառակիլ մեզ թէ Աստուած կը սիրես. ասաց բարկանալով կինը և մօտաւ ներսի սենեակը:

Սողոմոնը գնաց Սերոբի մօտ և գնեց թիակը երեսուն հինգ կոպէկով: Տաշտի մասին նա տատանւում էր, գնի թէ չը գնի:

— Սերո՛բ, ինչ ես ասում, գնեմ թէ չը գնեմ:

— Դու ինքդ գիտես, եղբայր, ես ինչ ասեմ:

— Իսկն ասած հարկաւոր է:

— Դէ՛ գնիր:

— Բայց ասում եմ մի կերպ կառավարւենք:

— Ուրեմն մի գնիր:

— Բայց չեմ էլ ուզում ուրիշին դիմելու կարօտութիւն քաշեմ:

— Դէ մի տաշտ է, հօ մի մեծ բան չէ, գնի՛ր էլի, հարկաւոր բան է, աւելորդ կը լինի, քո տանը կը մնայ, հօ չի կորչում:

— Տե՛ս Սերոբ, աշնանը թիակ չը կարողացայ գնեմ—մի կերպ կառավարւեցի, ձմեռս լուսացրի:

— Եղբա՛յր, քո բանն է, ես քո հաշիւները չեմ իմանալ, ինչպէս ուզում ես արա: Շատ էլ աղքատներ լիցը չես, որ ասեմ փող չունիս:

— Ձէ, չեմ առնիլ, կտրեց Սողոմոնը:

— Դէ՛հ, մի առնիլ: Վերջապէս գիւղը մօտ է, երբ ուզենաս կարող ես զալ, կամ մարդ ուղարկել:

Սողոմոնը ձեռն առաւ թիակը, տնողեց այս ու այն կողմից, և յետոյ մի փոքր մտածմունքից յետոյ դառնալով Սերոբին ասաց.

— Թէ ասում եմ տաշտը հէնց առնե՛մ:

— Մի կերպ կառավարւիլի էլի. բայց ծանօթ լինելով Սողոմոնի բնութեանը Սերոբը քիչ մնաց որ ծիծաղը զայ Սողոմոնի այդ հարցմունքից. բայց իրան զսպեց:

— Ի՛նչպէս կառավարւենք, կաթը փռելու ժամանակը գալիս է, հօ չենք կարող սերը պահսացնել մի տաշտի պատճառով. ինչքա՛ն իւղ կը կորչի. մի քանի տաշտի գին կը հանի:

— Դէ՛հ, իւղը քո տանն է մնում, հօ չի փախ-

չում, իւղը մօշնակում չը լինի, պանրի բոլորի մէջ լինի, պանիրդ համեղ լինի:

— Ձէ՛, չէ, Սերոբ, ասածդ հաշիւ չէ, խելքի մօտիկ բան չէ, տաշտ հարկաւոր է. ես քեզ բան եմ ասում. դեռ ով գիտէ այս տարի կաթը Աստուծո ողորմութեամբ շատ էլ լինի, ես ասում եմ, որ մի քանի տաշտ առնեմ:

— Ասուած տայ, որ կաթ շատ լինի. դէ տաշտերն էլ չեն փախչում առայժմ, խանութումն են. ունեմ մի քսանհինգ հատ. դեռ մտածելու ժամանակ կայ:

— Եթէ յանկարծ, փոքր ինչ երկիւղով ասաց Սողոմոնը, բոլորը վերայ թափւեն ու տաշտեր տանեն:

— Երբ որ երեքը մնացած լինի, ես քեզ իմաց կը տամ:

— Ձէ՛, եղբայր երկուսը հիմա հետս վեր կառնեմ. կը տանեմ, սա ինձ բաւական է:

— Դէ՛հ, ջոկիր Սողոմոն, քո ձեռքովդ:

Սողոմոնը երկայն դէս ու դէն արաւ, մանրամասն տնողեց տաշտերը ընտրեց երկուսը:

— Սերոբ:

— Ի՞նչ ես ուզում:

— Ի՞նչ խելքով եմ երկուսը առնում. կինս մէկի մասին էր խօսում. երեւի աւելի հարկաւոր չէր, որ չ'ասաց:

— Ես էլ ասում եմ, մէկը առ. միւսն էլ յետոյ կ'առնես:

— Ո՛ր չմնա՞յ:

— Կաթը մածուն կը շինես. պանրի տեղ մածուն լինի, ինչ փնաս:

— Ձէ, Սերոբ. երկուսն եմ վեր առնում. վճռեցի:

— Քո կամքն է. ինչպէս սիրտդ ուզում է:

Սերոբը յայտնի էր իբրեւ վերջնական գնով վաճառք անող. ուստի նորա հետ սակարկութիւն անող չէր լինում: Գիտէր այդ և Սողոմոնը. բայց իրան հանգստացնելու համար.

— Սերո՛բ, էլ գնի մասին չենք խօսալ. պակասացնելուն պակասացրու:

— Սողոմոն՛ն, սովորութքս գիտես. ուրեմն, էլ այդ բանի մասին չը խօսանք զուր տեղը:

Սողոմոնը տւաւ թիակի և երկու տաշտի զինը և հեռացաւ:

III

Սողոմոնը ճանապարհ ընկաւ թէ չէ, սկսեց մի սաստիկ փոթորիկ: Մի քանի ժամանակից յետոյ երկինքը բոլորովին ծածկւեց սև ամպերով և սկսեց որոտալ:

Սողոմոնը չը նայելով, որ տաք էր հագնւել, քամու սաստկութիւնից սարսուռ զգաց: Դեռ գարնան սկիզբներն էր, նոր էր ձիւնը անհետացել երկրի վերայից, մօտակայ լեռների գլխին ձիւնի հետքերը դեռ տեսանելի էին: Օրւայ տաքութիւնը խաբուսիկ էր, երբ արևը մայր էր մտնում, կամ ծածկւում էր

ամպերի ետև-խտոյն ձմեռւայ. շնորհքը երևում էր. — իսկ այժմ արևի բացակայութեանը աւելացել էր և սուր քամին:

Նշանակի յանկարծակի փոփոխութիւնից Սողոմոնը փոքր ինչ վախեցաւ. բայց որովհետև զիւղը շատ հեռու չէր, ուստի չը կտրեց յոյսը զիւղ հասնելու մինչև անձրևի սկսելը: Ամպերը շարունակում էին կատաղի որոտալ. ամպերի թանձրութիւնից օրը այնպէս մթնեց, որ արդէն երեկոյ էր դարձել: Սողոմոնին այնպէս թւեց, որ արդէն անձրևի կաթիլները զիպչում էին երեսին. բայց որովհետև շատ էր տաքացել արագ գնալուց և իւր բեռնից, ուստի չէր կարողանում իսկութիւնը իմանալ:

Ահա անձրևի կաթիլները մեծացան և թւով բազմացան: Գիւղը դեռ հեռու է, պէտք է պատըսպարւելու տեղ գտնել: Սողոմոնը մտածեց, որ իւր տաշտին երևացող ճանապարհից դուրս փոքրիկ բլուրը կարող է յարմար տեղ յարմարւել, որովհետև բլուրի գլխին մի ժայռ էր դուրս պրծած, որի տակ փոքր ինչ գոգաձև տարածութիւն կար: Բայց անձրևը դեռ սաստիկ չէր և Սողոմոնը յոյս ունէր առանց կանգ առնելու զիւղ մտնել. ուստի ճանապարհից չը շեղւեց: Բարեբաղդաբար անձրևը հանդարտեց և Սողոմոնի յոյսը վերանորոգեց:

Կարճ միջոցից յետոյ սակայն սկսեց ձիւնի սպիտակ կորկոտ թափւել երկնքից. մի քանի վայրկեանի մէջ կորկոտը փոխարկւեց սաստիկ կարկուտի, որի հա-

տիկները քանի զնացին աւելացան: Սողոմոնը սկսեց սարսափել. ոտները ուղղեց դէպի բլուրը. բայց կարկուտը այնպէս սաստիկ սկսեց նորան թակել, որ նա բոլորովին շարեց: Տաշտերը դրել էր զլիւնն և ձեռքերով պահել: Կարկուտը մեծ ուժով թափւում էր տաշտի վերայ մի զարհուրելի զոռոցով և կտրատում էր Սողոմոնի մասները: Մէկ մտածեց բաց թողնել տաշտերը որպէս զի ձեռքերը ազատի կարկուտի ծեծից. միւս կողմից տեսաւ, որ բլուրը արդէն մօտ էր: Ահա, ահա, քիչ է մնում, որ ձեռքերը բաց ընկնեն: Մի քանի քայլ և նա բլուրի մօտն է: Ահա և յոյսը, որին նա ապաւինել էր. յանկարծ նորա աչքին երևաց կաջձակի մի մեծ հրեղէն շերտ, որ երկնքից դէպի նա ուղղեց, կարծես անցնելով նորա խորքը: Սաւառիկ սարսափից նա ձեռքերը բաց թողեց և ընկաւ ժայռի ոտքը: Մի քանի վայրկեանից յետոյ լսեց մի խլացնող պայթիւն, որից յետոյ Սողոմոնը ինքն իրան մեռած էր համարում:

Սողոմոնի ականջը խլացել էր և նա ոչինչ չէր լսում. նա ինքն իրան հարց էր տալիս. մեռած է թէ կենդանի և դեռ չէր կարողանում վճռել:

— Տէ՛ր Աստուած, զու ինձ օգնիր, մտքումը արտասանեց նա: Դու ինձ ոտքի կանգնեցրու. իմ առնը մի քանդիլ. Սո՛ւրբ Գէորգ, քեզ երեք ուլ եմ խոստանում:

Սողոմոնին այնպէս թւեց, թէ աւելի ևս թու-

լանում է. նա աշխատեց խաչակնքել, բայց տեսաւ, որ ձեռքը չի շարժւում:

— Ո՛վ Երկնային, ինձ մի կորցնիլ, իմ անձս ինձ պարզեիր, կը տամ քեզ ինչ կարող եմ. մի երինջ էլ քեզ մատաղ:

Անցան մի քանի րոպէներ. Սողոմոնի խլութիւնը սկսեց անհետանալ, նա սկսեց որոշել անձրևի ձայնը և քաջալերեց: Սկսեց աւելի համարձակ կերպով շարժել մարմնի անդամները և տեսաւ որ կարողանում է շարժել: Նորա միտքը չէր եկել մինչև այդ ժամանակը աչքերը բացանել. այժմ նա փորձեց աչքերը բանալու և ապրելու յոյսը վերադարձաւ բոլորովին: Նա վճռեց վերկենալ:

Այժմ նկատեց նա, որ նա ընկած է քարերի վերայ, որոնց ներքին մասը արդէն ջրի մէջ էր: Նայեց շուրջը—տեսաւ, որ կարկուտը դադարել է և դալիս է մանր անձրև: Տաշտերը և թիակը չէին երևում: Նա ցնցեց. աշխատեց մտաբերել թէ երբ է նրանց ձեռքից թողել և մերձաւորապէս մտաբերեց: Ոտքի կանգնեց և տեսաւ որ տաշտի մէկը բոլորովին, իսկ թիակի մի փոքրիկ կտորը, կաջձակից փչացել են և ընկել նորանից մի տասն քայլ հեռու: Անփութ մտաւ տաշտը ուղիղ դրած էր գետնին, կարծես մէկը կամաւ նորան դրած լինի այնտեղ և լքցւել էր ջրով:

Սողոմոնը մօտեցաւ թիակին, որ վեր առնի, տեսաւ որ մատները փեռացած են և չեն կարողա-

նում բռնել. սկսեց փոքր ինչ հարել մատները և հասաւ նպատակին:

Անձրեւը դադարեց: Սողոմոնը առաւ թիակը և տաշտը և ճանապարհ ընկաւ գիւղ, ուր նորա կինը անհամբեր և երկմիտ սպասում էր նորան: Սողոմոնը երկար ոչինչ չը կարողացաւ պատմել կնոջը, շորերը փոխեց, երկու կում օղի կուլ տւեց և պառկեց քնելու:

IV

Սողոմոնը չը յայտնեց իւր կնոջը միւս տաշտի գնելը և նորանից զրկւելը: Նա ծածկեց նոյնպէս իւր խոստացած մատաղների անունը. խուլ կերպով միայն ասաց որ նորա կեանքը վտանգի մէջ էր և նա սրտումը ուխտեց մի որ և է մատաղ անել:

Կինը կը մոռանար մատաղի մասին նորա ասածը, եթէ ամեն բան այնուհետեւ գնար առաջւայ կարգով: Նա տեսաւ որ Սողոմոնը ինչ որ այդ օրւանից չի դրսուում, մէկ-մէկ ջերմացնում է և մի տեսակ տխրութիւն է զգում: Վերջապէս նա մի երեկոյ գիմեց Սողոմոնին:

—Ա՛ մարդ, ի՞նչ է եղել քեզ. մէկ հասկացող մարդու ցոյց տուր քեզ:

—Ի՞նչ հիւանդութիւն ունեմ, որ ինչ ցոյց տամ: Որ ցաւ էլ ունենայի, ում պէտք է ցոյց տայի:

—Մի ուխտ դնա, մի մատաղ արա:

Սողոմոնը ցնցւեց. նորա իսկապէս բոլոր մտածմունքը մատաղն էր. բայց չէր վճռում ինքը իւր

նախաձեռնութիւնով իրագործել այդ բանը: Կնոջ առաջարկութեանը նա շատ ուրախացաւ:

—Հա՛, մատաղ, հասկանում եմ. բայց մատաղ արած ժամանակը պէտք է կարգին բան անենք, որ թէ վերև ընդունելի լինի, թէ ինքներս էլ տեսնենք, որ մեզնից մի բան կտրել ենք:

Կինը զարմացաւ իւր մարդու այդպէս հեշտ համաձայնելուն վերայ և սկզբումը կարծեց թէ նա հանաք է անում, ուստի չը հաւատալով նորա ասածին նկատեց:

—Մատաղը-մատաղ է, միայն թէ նա ջերմեռանդ սրտից լինի:

—Զէ՛, կնիկ, եթէ շատ ես ջերմեռանդ, քեզանից մի բան աւելի կտրիր. ա՛յ դա կը լինի իսկապէս մատաղ:

Կինը նայեց Սողոմոնի երեսին և տեսնելով, որ նա բոլորովին լուրջ է խօսում, շատ ուրախացաւ: Նա շատ անգամ մտածել էր մատաղների մասին և լռել. նա մի քանի անգամ ծածուկ իւղ, բուրդ ու ցորեն էր բաժին հանել Ասուածածնի պատկերի համար և չէր յայտնել մարդուն. այժմ՝ նա լսելով Սողոմոնի խօսքերը մի ցնծութեան մէջ էր:

—Ես ասում եմ մատաղ անենք մեր...—ասաց Սողոմոնը ու կանգնեց. ա՛ կնիկ, որ ասեմ չե՞ս զարմանալ:

—Ի՛նչ որ սրտումդ տուն է տւել, պէտք է տաս, որ...

—Ես էլ հէնց այդ եմ ասում է՛:

—Աստուած ընդունելի անի, մեռնենք նորա զօրութիւնին:

—Ես ասում եմ մատաղ անեմ մեր կարմիր երինջը:

—Կարմիր երինջը. հարցրեց զարմանքով կինը:

—Ի՞նչ է, մեղքդ է՞ զալիս, խնայում ես: Ի հարկէ խնայելու է, բայց իսկական մատաղն էլ հէնց այս տեսակն է:

Կինը լուեց. նա չէր սպասում իւր մարդուց այդ տեսակ զոհ: Կարմիր երինջը սիրելի կենդանի էր, մեծամարմին, գեր, գեղեցիկ: Կինը չէր հաւատում իւր մարդուն, լաւ տեսնում էր, որ մի փոփոխութիւն է կատարել իւր մարդու մէջ:

—Ասում եմ Համբարձումի օրը մատաղներս անենք և յետոյ մեր գիւղական գործերին զիպէնք. շարունակում էր Սողոմոնը:

—Ի հարկէ, եթէ անելու ենք, էլ ինչ յետաձգենք:

—Չէ', չենք յետաձգիլ:

Սողոմոնի մատաղի ձայն ընկաւ գիւղը: Ոչ ոք չէր սպասում Սողոմոնից այդպիսի մեծ զոհ: Բայց և այնպէս մատաղը կատարւեց. մորթւեց և բաժանւեց առատ ձեռքով:

Սողոմոնը չափաոսաց իւր կորուստը: Նա զբոսաց երինջից մի տեսակ պատրաստականութեամբ և բաւականութեամբ: Նա կաշին էլ իրան չը սեփականացրեց. այլ ծախեց և գոյացած գումարը յանձնեց

եկեղեցուն: Նորա հարեանները, որ զարմացել էին Սողոմոնի առատաձեռնութեան վերայ, աւելի ևս զարմացան, երբ լսեցին հետեւեալը:

—Սողոմոնն, լաւ մատաղ տւիր, հիմի կարող ես մի քանի ժամանակ նոր մատաղի մասին հոգս չ'անել. նկատեց նորան մէկը:

—Չէ, եղբայր, ես դեռ սրտիս 'բոլոր կարօտը չեմ հանել. ուխտս չեմ վերջացրել:

Սողոմոնը այդ ասաց առանց պարծենալու, այլ բոլորովին լուրջ և երկիւղած կերպով:

V

Մատաղ անելուց յետոյ անցաւ մի երեք շաբաթ: Գիւղացիները իրանց անասունները ուղարկել էին ամարանոց: Խոտը առատ էր, կաթը շատ: Սողոմոնի կինը տաշտի պակասութիւն էր զգում. նա այժմ իրան նախատում էր, թէ նա ինչու քաշեց իւր մարդուց և չը պատւիրեց մի քանի տաշտեր գնել:

Երբ որ Սողոմոնը շաբաթ երեկոյց գիւղական գործերը վերջացնելուց յետոյ գնաց սարը կնոջ մօտ, ինքը իւր աչքով տեսաւ ամանի պակասութիւնը:

—Տաշտներս պակաս է. ի՞նչ անենք, հարցրեց նա կնոջից խորհուրդի ձևով:

—Ի՞նչ անենք. ես ի՞նչ գիտեմ: Ես քեզ ուզում էի ասեմ, որ Սերոբից մի քանի տաշտ առնես. բայց քաշւեցի:

—Դու չասացիր, իսկ ես մտածեցի և Սերոբից

երկու տաշա էի գնել տուն բերելու, բայց բաղդը նորան ձեռքիցս առաւ:

— Ի՞նչ է պատահել, մինչև այժմ չեմ լսել քեզնից:

Սողոմոնը, որ մինչև այդ օրը չէր պատմել կնոջ իւր գլխին եկածը, բոլորը մի առ մի բացեց իւր կնոջ առաջ: Կինը լսում էր սարսափով: Երբ որ Սողոմոնը վերջացրեց իւր պատմութիւնը կինը ջուլ-ջուլ ձայնով ասաց:

— Ե՛հ, բան չկայ. մի կերպ կը կառավարենք: Մի երկու անգամ թարմ կաթից անքաշ պանիր կը պարատենք. մի քանի անգամ մածուն կը մերենք, կաթի համար տեղ կը բացւի:

Լսելով երեք մատաղացու ուլերի խոստումը, կինը խնայեց իւր սրտում և չը կարողացաւ ոչինչ ասել իւր մարդուն, որ կարծես սպասում էր մի որ և է նկատողութեան:

— Նա համարեա այն աշխարհքից եմ յետ դարձել, աւելացրեց Սողոմոնը կարծես իրան արդարացնելու մտքով:

— Փա՛ռք Ամենակալին. ինչ որ խոստացել ես, ճիշդ կերպով կատարիր: Մենք սուրբերի հետ վէճ մանողներ չենք. կը տանք խոստացածներս:

Մինչև աշուն՝ ժամանակ շատ կար — և Սողոմոնը յաճախ կանգ էր առնում իւր մտքում իւր խոստացած մատաղների վերայ: Նա ի հարկէ մատաղը անելու էր. յետ դառնալու, չը կատարելու մասին չէր

կարող ոչ մի խօսք լինել: Բայց նա մտածում էր այն բանի վերայ թէ առհասարակ, եթէ մարդ իրանից սկսի մի բաժին հանել եկեղեցուն, աղքատին, կարօտեալին ինչ զրկանք կունենայ, «նորա ի՞նչը կը պակսի»:

Այդ մտածմունքները կամաց-կամաց համոզեցին նորան, որ ամեն մարդ կարող է մի զոհաբերութիւն անել-նայած իւր կարողութեան: Սուրբ Գէորգի տօնին նա ուխտ գնաց և հեռու տեղից եկած մի վարդապետի խրատի ներկայ եղաւ: Վարդապետը խօսում էր ոչ պատարագի ժամանակ, այլ եկեղեցու բակում, ուխտաւորների շրջանում: Նա քարոզում էր ուսումի նշանակութեան մասին. նա ցոյց է տալիս, որ ամեն տեղ կարելի է բարի գործ կատարել, եթէ մարդիկ բարի ցանկութիւն ունենան:

Սողոմոնը իւր կեանքում այդ տեսակ խրատներ շատ էր լսել. բայց երբեք նոցա նշանակութիւն չէր տւել: Այժմ, որովհետև ինքը սաստիկ զբաղւած էր այդ տեսակ մտքերով, շատ խոր ուշադրութեամբ սկսեց կէտ առ կէտ հետեւել վարդապետի խօսքերին և զարմանում էր, որ վարդապետը այդպէս նուրբ կերպով ըմբռնել է բոլոր խնդիրը:

Սուրբ Գէորգի տօնից դառնալուց յետոյ Սողոմոնի մէջ կատարած փոփոխութիւնը արդէն շատ նկատելի դարձաւ շրջապատողների համար: Սողոմոնը, որ ինքը կը փախչէր հասարակական գործերից, որպէս զի ինքը ծախսի տակ չ'ընկնի, այժմ ինքն էր սկսել ուսում-

նարանի, կարօտեալների խնամելու, եկեղեցու շքեղութեան մասին ակնարկներ անելու: Բայց ամենից շատ նա զարմացրեց իւր կնոջը, երբ սկսեց աշունքւայ պաշարից մաս վեր առնել բարի դործերի համար:

— Ա՛յ կնիկ. այս իւղից մի քանի ղրկալ չեա՞ դնենք, այս ցորենից մի երկու չափ, այս կտաւատից այս գաւաթը, այս բրդից այս կտորը... այդ կտորներից մենք չենք աղքատանալ. բայց ուրիշին կը կըշտացնենք, կը հագցնենք, կը լուսաւորենք:

Կինը, որ մինչև այժմ կատարում էր իւր մարդու նոր սկսած դերը զարմացաւ և սկսեց վախենալ. Առաջ մարդն էր նորան կանգնացնում, այժմ նա փորձեց մարդուն նկատելու:

— Մենք էլ, ա մարդ, շատ հարուստներից չենք. մենք էլ կարօտեալից մի քիչ միայն բարձր ենք:

Սողոմոնը ծիծաղեց և հանգիստ կերպով ասաց.

— Ես հիմի ինձ աւելի հարուստ և բազմաւոր եմ համարում, քան առաջ, երբ պինդ բռնած կանգնած էի բրդի վերջին թէլն էլ: Բացի այդ մէկ մտածիր, ինքդ պէտք է օգնես ուրիշին, որ քո նեղութեան մէջ էլ քեզ օգնեն: Այժմ մեր տւածից մեր ի՞նչը կը պակսի, բայց նա չի կորչի:

Սողոմոնի ուղեղը սկսել էր շարժւել այդ ուղղութեամբ. ուստի նա զարմանալի ճարտարութեամբ սկսեց բացատրել բարեգործութեան նշանակութիւնը:

ՆՈՅՆ ՀԵՂԻՆԱԿԻ

1) «ՀԱՐՔԻԱՆՆԵՐ»	3	Կող.
2) «ՄԻՆԱՍԻ ԵԶԸ»	3	"
3) «ԵԶԻԴ ԼՂԶԻԿԸ»	5	"
4) «ՆԻԱԶԻԱԾ ԿԵՍՆԲԸ»	3	"
5) «ԾԱՆՐ ՔԱՐԸ»	3	"

ԳԻՆՆ Է Յ ԿՈՊ.

Վաճառու մ է թիֆլիսի հայ գրախանութանոցներում
և «Մուրճ»-ի խմբագրատանը :

ՄՄ Հայագիտական գրադարան

MAL006411

